
ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

DOI: 10.25140/2410-9576-2021-1(22)-47-58

УДК 330.567.28

JEL Classification: R28

Олександр Лозиченко

кандидат економічних наук, докторант

Міжнародний науково-технічний університет імені академіка Юрія Бугая (Київ, Україна)

E-mail: oleksandr.lozychenko@gmail.com. ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4623-4227>**РОЛЬ ДОМОГОСПОДАРСТВ У РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ**

Анотація. У статті розглянуто теоретичні аспекти впливу домогосподарств на розвиток національної економіки. Для цього було проведено ґрунтовний аналіз природи зазначених економічних суб'єктів, визначено їхні особливості функціонування. Виокремлено окремі наукові підходи до розгляду сутності категорії «домогосподарство», що дозволило встановити наявність різних підходів до розгляду цієї дефініції. Результати теоретичного аналізу природи домогосподарств дозволили також описати особливості їхньої ролі в розвитку національної економіки, обґрунтувати як позитивні, так і негативні потенційні впливи, які такі суб'єкти можуть здійснювати на функціонування національного господарства.

Ключові слова: домогосподарство, національна економіка, національне господарство, економічний суб'єкт, економічна система.

Рис.: 1. Табл.: 1. Бібл.: 23.

Постановка проблеми. Національна економіка за своєю природою є макроекономічною системою, у якій поєднується складна структура, яка формується на основі функціонування різних видів економічних суб'єктів та відносини між ними, що виникають у процесі виробництва, розподілу, обміну та споживання. Розвиток такої системи залежить від багатьох чинників, одним з яких є ефективність, результативність функціонування зазначених суб'єктів, їхня спроможність реалізовувати потенціал власного розвитку.

Домогосподарства на сьогодні є одним із ключових економічних суб'єктів, які відіграють важливу роль у розвитку національного господарства. Саме ці суб'єкти продукують попит на товари, продукцію та послуги, які намагаються задовольнити суб'єкти підприємницької діяльності, і є основними суб'єктами на споживчому ринку. Зазначені економічні суб'єкти відіграють ключову роль у розвитку ринку фінансових послуг, мають здатність самостійно виробляти продукцію, здійснювати підприємницьку діяльність та забезпечувати себе роботою. Враховуючи окреслене, питання дослідження особливостей функціонування і розвитку домогосподарств є актуальним, незважаючи на численні наукові напрацювання в цій сфері. Постійна змінність умов розвитку національних економік, зміна політичного ландшафту, нові світові виклики, які сьогодні стають перед урядами країн, трансформують і роль домогосподарств в економічному розвитку країн, що тільки підвищує інтерес науковців до проведення нових досліджень у цьому напрямку та забезпечує високий рівень актуальності цієї теми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання розвитку домогосподарств як найбільш важливих економічних суб'єктів у розбудові

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

системи національного господарства сьогодні перебувають у центрі уваги багатьох науковців. До їх числа варто віднести таких: В. Гнеушева, В. Ільчук, О. Тарасенко, М. Дубина, Е. Лібанової, В. Федоренко, Н. Шibaєв, Л. Батюк, Є. Болотіна, Н. Васи́лига, Р. Циток, О. Ватченко, Р. Циток, Б. Дем'ян, С. Бурлуцький, М. Іващенко, А. Копилов, І. Ломачинська, Т. Одінцева, О. Шаманська та ін.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Попри численні напрацювання вчених у сфері дослідження економічних аспектів функціонування домогосподарств, актуальними залишаються питання визначення та обґрунтування особливої ролі цих економічних суб'єктів у розвитку господарства, особливо в умовах сучасних трансформаційних процесів, які відбуваються в межах національних економік.

Мета статті є обґрунтування сутності домогосподарств, опису особливостей їх функціонування та дослідження їхньої ролі в розвитку національної економіки.

Виклад основного матеріалу. Домогосподарства дійсно відіграють особливу роль у розвитку національних економік. На відміну від суб'єктів підприємницької діяльності, цим суб'єктам притаманний більш високий рівень економічної стійкості, вмонтована в їхню природу здатність краще протидіяти зовнішнім та внутрішнім деструктивним впливам, швидка адаптація під нові умови економічної діяльності. Саме здатність краще пристосовуватися під різні умови економічного розвитку зумовлює важливість цих суб'єктів для забезпечення стабільного функціонування національної економіки.

Здійснити більш детальний розгляд ролі домогосподарств у розвитку національної економіки можливо лише за умови розуміння природи цих економічних суб'єктів, особливостей їх функціонування. Відповідно до цього розглянемо сутність категорії «домогосподарство», яка є усталеною та класичною категорією в економічній науці і активно використовується вченими. У переважній більшості випадків домогосподарство розглядають як окрему сім'ю, базову одиницю, елемент економічної системи. У таблиці представлено окремі підходи до розгляду змісту зазначеної категорії.

Таблиця 1

Наукові підходи до розгляду сутності категорії «домогосподарство»

Сутність підходу	Джерело
1	2
Домашнє господарство виступає, з одного боку, як основний об'єкт економіки (група людей, що об'єднуються загальними завданнями, місцем проживання, бюджетом та сімейно-родинними зв'язками), а з іншого боку, – як один із суб'єктів економіки, який забезпечує її ресурсами і використовує отримані за них доходи для придбання товарів і послуг, які задовольняють матеріальні потреби людини [1]	Болотіна Є. Методологія інституціонального аналізу поведінки домашніх господарств / Є. Болотіна // Галицький економічний вісник. – 2012. – № 2(35). – С. 123-130.

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ*Продовження таблиці 1*

1	2
Домогосподарство – економічний суб'єкт, який складається з однієї або кількох осіб, які проживають в одному житловому приміщенні, ділять спільний побут, постачають на відповідні ринки різноманітні ресурси та спільно приймають економічні рішення щодо формування своїх доходів і здійснення витрат із метою задоволення власних матеріальних і духовних потреб, тобто спільно здійснюють господарську діяльність та мають спільний бюджет [2, с. 87]	Василига Н. А. Сутність і функції домогосподарства як суб'єкта ринкових відносин / Н. А. Василига // Державне управління: теорія та практика. – 2016. – № 1. – С. 84-94.
Домогосподарство – це самостійний суб'єкт господарювання, що складається з декількох або однієї особи, які перебувають або не перебувають в родинних зв'язках, проте обов'язково проживають в одному приміщенні; самостійний суб'єкт ринкової економіки, який є постачальником ресурсів і водночас їх споживачем для задоволення власних потреб; потреба – це основа формування малого підприємництва [3, с. 122]	Ватченко О. І. Домогосподарство: поняття, сутність, функції / О. І. Ватченко // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Економіка. – 2016. – Вип. 2(48). – С. 121-126.
Домогосподарство є унікальним соціально-економічним утворенням, основою життєдіяльності будь-якого суспільства. У ньому концентруються всі аспекти людського життя: біологічні, соціальні, економічні; а особливо завжди було, є та залишається сім'я – засноване на шлюбі і кровному зв'язку об'єднання людей, пов'язаних спільністю побуту і взаємною відповідальністю [4, с. 266-267]	Гнеушева В. О. Домогосподарство як суб'єкт фінансових відносин / В. О. Гнеушева // Наука та прогрес транспорту. – 2010. – № 34. – С. 266-269.
Домогосподарство – це група осіб, які проживають під одним дахом і ведуть спільне господарство, що виявляється у спільному виробництві та споживанні благ [7, с. 18]	Дуброва Н. П. Аграрні домогосподарства: місце та роль у національній економіці / Н. П. Дуброва // Агросвіт. – 2012. – № 4. – С. 17-20.
Домогосподарство – господарство невеликої групи людей, як правило, об'єднаної родинними або дружніми зв'язками, котрі проживають в одному помешканні, повністю або частково об'єднують свої доходи і майно, спільно ведуть домашнє господарство (виробництво й споживання певних товарів та послуг). Фактично в домогосподарства об'єднане все населення країни, оскільки ця первинна, або базова, клітина організації господарської діяльності охоплює господарства не лише родин, а й одинаків [10, с. 9]	Іванов С. В. Фінанси домогосподарств: аналіз у контексті політики забезпечення добробуту населення України / С. В. Іванов // Фінанси України. – 2018. – № 9. – С. 7-24.

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ*Продовження таблиці 1*

1	2
Домогосподарство – сукупність фізичних одиниць – резидентів, що мають спільні економічні інтереси, функції, побут і джерела фінансування [12, с. 23]	Кізима Т. Домогосподарство як елемент економічної системи: сутність, еволюція та функції в умовах ринку / Т. Кізима // Вісник ТНЕУ. – 2008. – № 3. – С. 22-36.
Домогосподарство – це економічна одиниця, що складається з одного та більше людей, які ведуть спільне господарство, що забезпечує економіку факторами виробництва і використовує зароблені на цьому кошти для поточного споживання товарів та послуг і заощадження з метою задоволення своїх майбутніх потреб [14, с. 308]	Кузик О. Аналіз поведінки домогосподарств у сучасних економічних теоріях / О. Кузик // Вісник Львів. ун-ту. Серія економічна. – 2009. – Вип. 41. – С. 308-315.
Домогосподарство – сукупність індивідів, осіб, що разом складають єдиний економічний суб'єкт та реалізують спільну господарську діяльність і мають спільний бюджет [18, с. 61]	Тарасенко О. О. Формування депозитної поведінки домогосподарств на ринку фінансових послуг України: дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит» / ЧНТУ. – Чернігів, 2019. – 248 с.
Домашнє господарство – економічний суб'єкт, який складається з одного або більшої кількості індивідів, що спільно здійснюють господарську діяльність і мають спільний бюджет [16, с. 159]	Політична економія: підручник / В. Г. Федоренко, О. М. Діденко, М. М. Руженський, О. Ф. Іткін. – Київ: Алерта, 2008. – 487 с.
Домогосподарство – сукупність осіб, що спільно проживають в одному житловому приміщенні, ведуть спільне господарство та повністю чи частково об'єднують та витрачають кошти, виступає одним з основних суб'єктів економіки [19, с. 75]	Циток Р. П. Заощадження домогосподарств як незалучений інвестиційний ресурс / Р. П. Циток // Економіка та держава. – 2018. – № 12. – С. 74-80.
Домогосподарство – це господарюючий суб'єкт, ціль діяльності якого – забезпечення своїм членам певного рівня добробуту через формування та використання загального бюджету для виконання своєї основної функції: виробництва, реалізації й збереження людського капіталу [23]	Шобаєв Н. В. Структура економічної поведінки домогосподарств [Електронний ресурс] / Н. В. Шобаєв, Л. А. Батюк. – Режим доступу : http://www.khntusg.com.ua/files/sbornik/vestnik_127/41.pdf .
Домогосподарство – економічна макросистема, яка характеризується поняттями «індивід» та «сім'я», але при цьому не тотожна їм, оскільки може складатися як з одного індивіда, так і з кількох сімей [5]	Городняк І. В. Методологічні засади аналізу соціально-економічної сутності домогосподарств / І. В. Городняк // Економіка і суспільство. – 2016. – Вип. 6. – С. 3-7.

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ*Закінчення таблиці 1*

1	2
Домогосподарство в ринковій економіці - економічна одиниця у складі однієї або декількох осіб, які самостійно приймають рішення, прагнуть максимально задовольнити свої потреби, надаючи їм окремі переваги [20]	Чухно А. А. Інституціонально-інформаційна економіка / А. А. Чухно. – К.: Знання, 2010. – 387 с.

Джерело: складено автором

Таким чином, аналізуючи інформацію табл. 1, можна констатувати наявність значної кількості різних підходів науковців до розгляду сутності категорії «домогосподарство». Проте в переважній більшості випадків такі підходи досить схожі за своїм змістом, що свідчить про наявність більш усталеної концепції розгляду природи цього економічного суб'єкта. Однак окремі науковці визначають сутність домогосподарств, шляхом перерахунку основних ознак таких суб'єктів, особливостей їх функціонування. Наприклад, Н. Василюга зауважує, що «домогосподарство – економічний суб'єкт, який складається з однієї або кількох осіб, які проживають в одному житловому приміщенні, ділять спільний побут, постачають на відповідні ринки різноманітні ресурси та спільно приймають економічні рішення щодо формування своїх доходів і здійснення витрат із метою задоволення власних матеріальних і духовних потреб, тобто спільно здійснюють господарську діяльність та мають спільний бюджет» [2, с. 87]. Подібного підходу також у своїх роботах дотримуються О. Ватченко, Є. Болотіна. С. Іванов зауважує, що «домогосподарство – господарство невеликої групи людей, як правило, об'єднаної родинними або дружніми зв'язками, котрі проживають в одному помешканні, повністю або частково об'єднують свої доходи і майно, спільно ведуть домашнє господарство (виробництво й споживання певних товарів та послуг)» [10, с. 9]. Проте, на наше переконання, зміст домогосподарств варто розглядати з позиції інституційного підходу як окремий інститут, якому притаманні власні, специфічні ознаки господарської діяльності. Концепція розгляду домогосподарств як окремого виду економічних інститутів, які функціонують в межах національної економіки, не є новою. Такий підхід до розгляду природи цих суб'єктів застосовують у своїх роботах такі вчені: О. Зухба, Г. Катаранчук, С. Мостинець, А. Чухно, Т. Кізіма, І. Козлова та інші.

Наприклад, О. Зухба зауважує, що «домашнє господарство з інституційного підходу розглядається як особливого роду організаційна структура, заснована на специфічному типі владних стосунків і прагненні до максимізації добробуту» [9, с. 10]. Водночас Г. Катаранчук стверджує, що «домогосподарство – інститут, що сприяє зниженню трансакційних витрат, насамперед за рахунок кооперації праці членів домогосподарства, сприяє зниженню ризиків унаслідок оптимізації внутрішньосімейного споживання за рахунок об'єднання ресурсів, а також на основі таких зовнішніх чинників, як захист прав власності, захист конкуренції,

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

соціальний захист, що забезпечуються сукупністю інституціональних механізмів їх функціонування на макрорівні» [11, с. 4].

Отже, враховуючи результати аналізу наукових концепцій щодо розгляду сутності категорії «домогосподарство», на нашу думку, сутність цього економічного суб'єкта варто розглядати таким чином: *домогосподарство – окремий економічний інститут, який являє собою об'єднання індивідів, які здійснюють спільну діяльність щодо ведення домашнього господарства.*

Аналізуючи сутність домогосподарства як окремого економічного суб'єкта, інституту, можливо виокремити такі основні його ознаки та особливості функціонування:

1) у межах домогосподарства його члени проживають разом, в одному приміщенні;

2) члени домогосподарства мають спільний бюджет, здійснюють єдине управління власними доходами та витратами;

3) більшість членів домогосподарства перебувають у родинних зв'язках;

4) члени домогосподарства спільно можуть виробляти продукцію, надавати послуги, тобто разом здійснювати господарську діяльність і в такому випадку виступати також суб'єктами підприємницької діяльності;

5) члени домогосподарства формують спільний попит на товари, продукти, послуги тощо.

Таким чином, враховуючи окреслене, проаналізуємо більш детально роль домогосподарств у національній економіці [17]. Зауважимо, що ці суб'єкти господарювання можуть здійснювати як позитивний вплив на економіку країни, формувати імпульси для її розбудови та прискореного розвитку, так і ставати центрами формування складних деструкцій, які поступово можуть призводити до кризових ситуацій у розвитку національних економік. Така ситуація також обумовлює важливість дослідження домогосподарств з метою запобігання зародженню передумов для формування окреслених деструктивних чинників у їх функціонуванні. На рис. 1 представлено окремі аспекти впливу цих суб'єктів на економічні процеси та розвиток різних економічних систем в межах національного господарства.

Зазначені економічні суб'єкти є невід'ємною складовою розвитку економіки будь-якої країни, базовою економічною одиницею. Відповідно і діяльність домогосподарств, їхній стан завжди пов'язаний з основними тенденціями економічного розвитку, а у значній кількості випадків і визначає такі тенденції. Отже, домогосподарства мають змогу позитивно впливати на розвиток інших суб'єктів господарювання, використовуючи значні способи реалізації такого впливу, починаючи від необхідності придбання товарів, послуг для власної життєдіяльності, завершуючи можливостями самостійно виступати інвесторами на інвестиційному ринку [8; 13]. Особливу роль домогосподарства відіграють у розвитку фінансового ринку будь-якої країни, оскільки на основі їх функціонування такий ринок загалом існує. Формування попиту на кредитні ресурси, надання власних заощаджень фінансовим установам, використання

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

інших послуг дозволяють розвиватися фінансовим установам, забезпечуючи національну економіку необхідними фінансовими ресурсами.

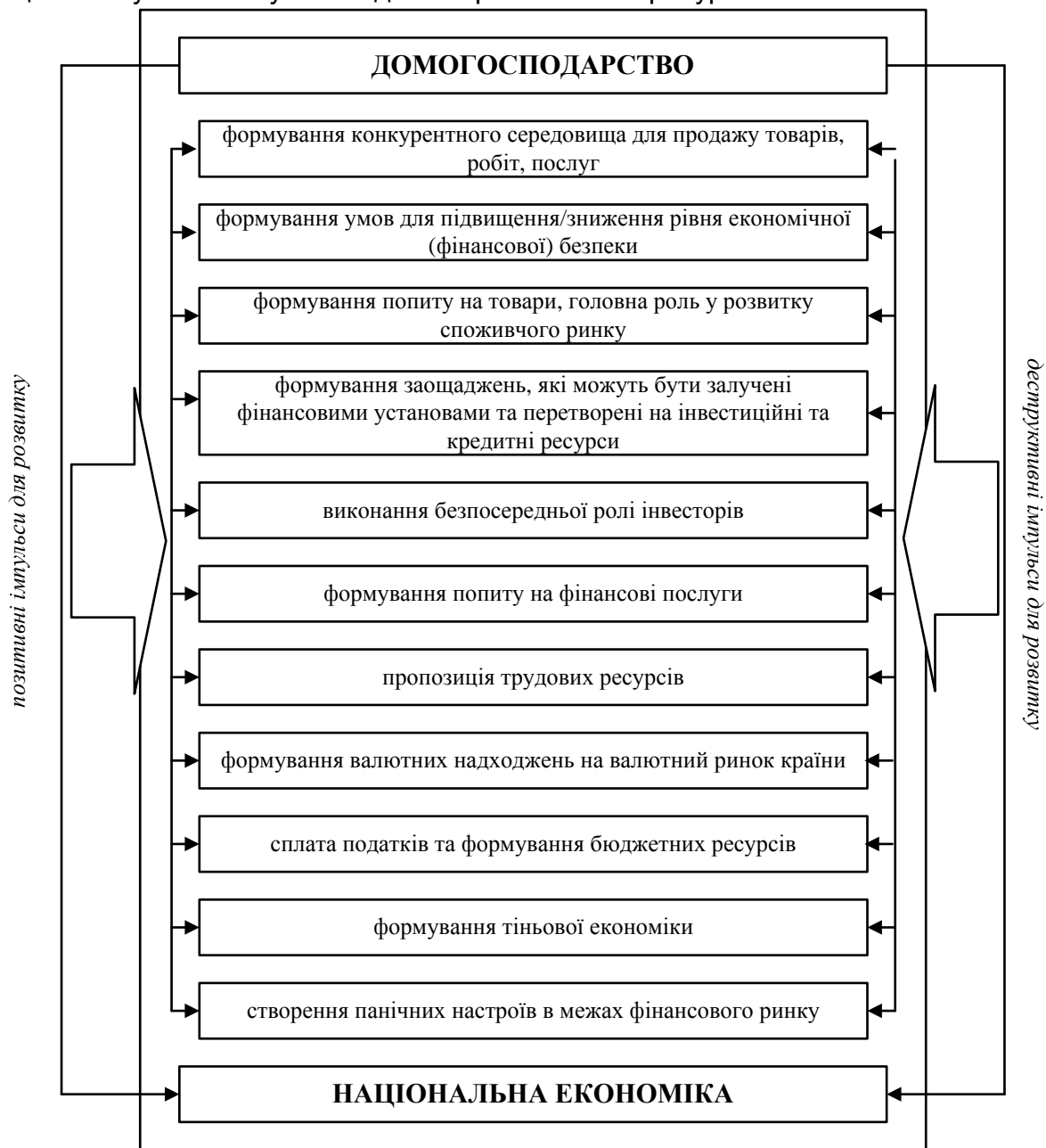

Рис. 1. Роль домогосподарств у розвитку національної економіки

Джерело: складено автором з урахуванням [6; 15; 21; 22]

Враховуючи інформацію рис. 1, також можна констатувати, що, як уже зазначалося, вплив домогосподарств може бути як позитивним, так і негативним, і ті ж самі напрями такого впливу можуть призводити до різних

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

наслідків для національної економіки. Як свідчить історичний розвиток світової економіки, особливу деструктивну роль домогосподарства мають змогу відігравати на ринках фінансових послуг, що в подальшому досить швидко й не передбачувано призводить до формування світових криз, виникнення регіональних деструкцій у розвитку глобальної економіки. Зазначимо також, що на сьогодні жодна держава у світі, для якої характерним є високий рівень економічного розвитку, не змогла сформувати такий розвиток без створення належного фінансового забезпечення власних громадян, підвищуючи стандарти якості життя, можливості самореалізації і т. ін.

Висновки і пропозиції. Отже, домогосподарства є ключовими економічними суб'єктами в розвитку національної економіки. Фактично ці суб'єкти впливають на розвиток усіх сфер національної економіки, створюють стабільну основу для розвитку фінансового ринку, сприяють підвищенню рівня економічної безпеки країни. Саме така природа домогосподарств підтверджує їхню важливість для забезпечення економічного розвитку країн.

Аналіз наукових підходів до розуміння сутності категорії «домогосподарство» дозволив виявити наявність різних підходів до розгляду цієї дефініції. Проте, у переважній більшості випадків вчені розглядають домогосподарство як окремий економічний інститут, який являє собою об'єднання індивідів, які здійснюють спільну діяльність щодо ведення домашнього господарства. Враховуючи зміст виокремлених підходів у статті конкретизовано базові особливості функціонування цих економічних суб'єктів.

Розвиток домогосподарств у межах національного господарства, як свідчать результати дослідження, є однією з визначальних умов економічного розвитку країни. Проте роль цих суб'єктів у розбудові національної економіки є значно складнішою та більш багатоаспектною. У статті виокремлено та систематизовано основні особливості впливу домогосподарств на розвиток економіки країни, забезпечення її стабільності функціонування та національної безпеки загалом.

Список використаних джерел

1. Болотіна, Є. Методологія інституціонального аналізу поведінки домашніх господарств / Є. Болотіна // Галицький економічний вісник. – 2012. – № 2(35). – С. 123-130.
2. Васи́лига, Н. А. Сутність і функції домогосподарства як суб'єкта ринкових відносин / Н. А. Васи́лига // Державне управління: теорія та практика. – 2016. – № 1. – С. 84-94.
3. Ватченко, О. І. Домогосподарство: поняття, сутність, функції / О. І. Ватченко // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Економіка. – 2016. – Вип. 2(48). – С. 121-126.
4. Гнеушева, В. О. Домогосподарство як суб'єкт фінансових відносин / В. О. Гнеушева // Наука та прогрес транспорту. – 2010. – № 34. – С. 266-269.
5. Городняк, І. В. Методологічні засади аналізу соціально-економічної сутності домогосподарств [Електронний ресурс] / І. В. Городняк // Економіка і суспільство. –

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

2016. – Вип. 6. – С. 3-7. – Режим доступу: https://economyandsociety.in.ua/journals/6_ukr/1.pdf.

6. Дубина, М. В. Роль довіри у забезпеченні фінансової безпеки держави / М. В. Дубина // Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право). – 2014. – № 3 (66). – С. 66-74.

7. Дуброва, Н. П. Аграрні домогосподарства: місце та роль у національній економіці / Н. П. Дуброва // Агросвіт – 2012. – № 4. – С. 17-20.

8. Жаворонок, А. В. Становлення малого і середнього підприємництва у забезпеченні соціально-економічного розвитку національної економіки / А. В. Жаворонок, Н. І. Холявко // Причорноморські економічні студії. – 2020. – Вип. 59-1. – С. 62-67.

9. Зухба, О. М. Інститут домогосподарства: еволюція поглядів [Електронний ресурс] / О. М. Зухба // Економічний вісник Національного гірничого університету. – 2011. – № 2. – С. 6-11. – Режим доступу: https://ev.nmu.org.ua/docs/2011/2/EV20112_006-011.pdf.

10. Іванов, С. В. Фінанси домогосподарств: аналіз у контексті політики забезпечення добробуту населення України / С. В. Іванов // Фінанси України. – 2018. – № 9. – С. 7-24.

11. Катаранчук, Г. Г. Інституціональне регулювання поведінки домашніх господарств [Електронний ресурс] / Г. Г. Катаранчук // Східна Європа: економіка, бізнес та управління. – 2017. – Вип. 4(09). – Режим доступу: http://www.easterneurope-bm.in.ua/journal/9_2017/02.pdf.

12. Кізіма, Т. Домогосподарство як елемент економічної системи: сутність, еволюція та функції в умовах ринку / Т. Кізіма // Вісник ТНЕУ. – 2008. – № 3. – С. 22-36.

13. Косач, І. А. Фінансовий механізм інноваційно-інвестиційного розвитку підприємництва: сучасні аспекти / І. А. Косач, А. В. Жаворонок, А. В. Дегтярьов // Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління. – 2021. – № 1. – С. 3-9.

14. Кузик, О. Аналіз поведінки домогосподарств у сучасних економічних теоріях / О. Кузик // Вісник Львів. ун-ту. Серія економічна. – 2009. – Вип. 41. – С. 308-315.

15. Механізм формування системи парабанківських посередників на фінансовому ринку в контексті забезпечення економічної безпеки України: монографія / С. М. Шкарлет, О. І. Гонта, В. Г. Маргасова, М. В. Дубина. – Чернігів: ЧНТУ, 2014. – 272 с.

16. Політична економія: підручник / В. Г. Федоренко, О. М. Діденко, М. М. Руженський, О. Ф. Іткін. – Київ: Алерта, 2008. – 487 с.

17. Станкевич, Ю. Ю. Соціальні аспекти функціонування вітчизняного домогосподарства як суб'єкта ринкової економічної системи [Електронний ресурс] / Ю. Ю. Станкевич. – Режим доступу: https://ukr-socium.org.ua/wp-content/uploads/2010/07/104-111_no-3_vol-34_2010_UKR.pdf.

18. Тарасенко, О. О. Формування депозитної поведінки домогосподарств на ринку фінансових послуг України: дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит» / ЧНТУ. – Чернігів, 2019. – 248 с.

19. Циток, Р. П. Заощадження домогосподарств як незалучений інвестиційний ресурс / Р. П. Циток // Економіка та держава. – 2018. – № 12. – С. 74-80.

20. Чухно, А. А. Інституціонально-інформаційна економіка / А. А. Чухно. – Київ: Знання, 2010. – 387 с.

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

21. Шапошников, К. С. Вплив інституційного середовища на інноваційний розвиток економіки регіону / К. С. Шапошников // Причорноморські економічні студії. – 2018. – Вип. 29. – С. 34-36.

22. Шапошников, К. С. Телеологічні підходи до корпоративного управління: творчість та креативність / К. С. Шапошников // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. – 2010. – Вип. 17. – С. 67-70.

23. Шибяєв, Н. В. Структура економічної поведінки домогосподарств [Електронний ресурс] / Н. В. Шибяєв, Л. А. Батюк. – Режим доступу: http://www.khntusg.com.ua/files/sbornik/vestnik_127/41.pdf.

References

1. Bolotina, Ye. (2012). Metodolohiia instytutsionalnoho analizu povedinky domashnikh gospodarstv [Methodology of institutional analysis of the household behavior]. *Halytskyi ekonomichnyi visnyk – Galician Economic Bulletin*, (2(35)), 123-130 [in Ukrainian].

2. Vasylyha, N.A. (2016). Sutnist i funktsii domohospodarstva yak subiekta rynkovykh vidnosyn [The essence and functions of the household as a subject of market relations]. *Derzhavne upravlinnia: teoriia ta praktyka – Public administration: theory and practice*, (1), 84-94 [in Ukrainian].

3. Vatchenko, O.I. (2016). Domohospodarstvo: poniattia, sutnist, funktsii [Household: concept, essence, functions / O.I. Vatchenko]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Seriya Ekonomika – Scientific Bulletin of Uzhgorod University. Economics series*, 2(48), 121-126 [in Ukrainian].

4. Hneusheva, V.O. (2010). Domohospodarstvo yak subiekt finansovykh vidnosyn [A household as a subject of financial relations]. *Nauka ta prohres transportu – Science and progress of transport*, (34), 266-269 [in Ukrainian].

5. Horodniak, I.V. (2016). Metodolohichni zasady analizu sotsialno-ekonomichnoi sutnosti domohospodarstv [Methodological principles of the analysis of socio-economic essence of households]. *Ekonomika i suspilstvo – Economy and Society*, 6, 3-7. Retrieved from https://economyandsociety.in.ua/journals/6_ukr/1.pdf [in Ukrainian].

6. Dubyna, M.V. (2014). Rol doviry u zabezpechenni finansovoi bezpeky derzhavy [The role of trust in ensuring financial security of the state]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoho universytetu DPS Ukrainy (ekonomika, pravo) – Scientific Bulletin of the National University of the State Tax Service of Ukraine (economics, law)*, (3(66)), 66-74 [in Ukrainian].

7. Dubrova, N.P. (2012). Ahrarni domohospodarstva: mistse ta rol u natsionalnii ekonomitsi [Agrarian households: the place and role in the national economy]. *Ahrosvit – Agrosvit*, (4), 17-20 [in Ukrainian].

8. Zhavoronok, A.V., & Kholiavko, N.I. (2020). Stanovlennia maloho i serednoho pidpriemnytstva u zabezpechenni sotsialno-ekonomichnoho rozvytku natsionalnoi ekonomiky [Formation of small and medium enterprises in ensuring the socio-economic development of the national economy]. *Prychornomorski ekonomichni studii – Black Sea Economic Studies*, 59-1, 62-67 [in Ukrainian].

9. Zukhba, O.M. (2011). Instytut domohospodarstva: evoliutsiia pohliadiv [Institute of home economics: the evolution of views]. *Ekonomichnyi visnyk Natsionalnoho hirnychoho universytetu – Economic Bulletin of the National Mining University*, (2), 6-11. Retrieved from https://ev.nmu.org.ua/docs/2011/2/EV20112_006-011.pdf [in Ukrainian].

10. Ivanov, S.V. (2018). Finansy domohospodarstv: analiz u konteksti polityky zabezpechennia dobrobutu naselennia Ukrainy [Finance of households: analysis in the

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

context of the policy of ensuring the welfare of the population of Ukraine]. *Finansy Ukrainy – Finance of Ukraine*, (9), 7-24 [in Ukrainian].

11. Kataranchuk, H.H. (2017). Instytutsionalne rehuliuвання povedinky domashnikh gospodarstv [Institutional regulation of the household behavior]. *Skhidna Yevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnia – Eastern Europe: economics, business and management*, 4(09). http://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/9_2017/02.pdf [in Ukrainian].

12. Kizyma, T. (2008). Domohospodarstvo yak element ekonomichnoi systemy: sutnist, evoliutsiia ta funktsii v umovakh rynku [A household as an element of the economic system: essence, evolution and functions in the market conditions]. *Visnyk TNEU – Bulletin of TNEU*, (3), 22-36 [in Ukrainian].

13. Kosach, I.A., Zhavoronok, A.V., & Dehtiarov, A.V. (2021). Finansovyi mekhanizm innovatsiino-investytsiinoho rozvytku pidpriemnytstva: suchasni aspekty [Financial mechanism of innovation and investment development of entrepreneurship: modern aspects]. *Problemy suchasnykh transformatsii. Seriya: ekonomika ta upravlinnia – Problems of modern transformations. Series: economics and management*, (1), 3-9 [in Ukrainian].

14. Kuzyk, O. (2009). Analiz povedinky domohospodarstv u suchasnykh ekonomichnykh teoriiakh [Analysis of the behavior of households in modern economic theories]. *Visnyk Lviv. un-tu. Seriya ekonomichna – Visnyk of Lviv. un-tu. The series is economic*, 41, 308-315 [in Ukrainian].

15. Shkarlet, S.M., Honta, O.I., Marhasova, V.H., & Dubyna, M.V. (2014). *Mekhanizm formuvannya systemy parabankivskykh poserednykiv na finansovomu rynku v konteksti zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky Ukrainy [The mechanism of the formation of the parbank intermediaries system in the financial market in the context of ensuring economic security of Ukraine]*. ChNTU [in Ukrainian].

16. Fedorenko, V.H., Didenko, O.M., Ruzhenskyi, M.M., & Itkin, O.F. (2008). *Politychna ekonomiiia [Political economy]*. Alerta [in Ukrainian].

17. Stankevych, Yu.Yu. (2010). *Sotsialni aspekty funktsionuvannya vitchyznianoho domohospodarstva yak subiekta rynkovoї ekonomichnoi systemy [Social aspects of the functioning of the domestic household as a subject of the market economic system]*. Retrieved from https://ukr-socium.org.ua/wp-content/uploads/2010/07/104-111__no-3__vol-34__2010__UKR.pdf [in Ukrainian].

18. Tarasenko, O.O. (2019). Formuvannya depozytnoi povedinky domohospodarstv na rynku finansovykh posluh Ukrainy [Formation of the deposit behavior of households in the financial services market of Ukraine]. *Candidate's thesis*. Chernihiv: ChNTU [in Ukrainian].

19. Tsytok, R.P. (2018). Zaoshchadzhenia domohospodarstv yak nezaluchenyi investytsiinyi resurs [Savings of households as an uninvolved investment resource]. *Economy and State*, (12), 74-80 [in Ukrainian].

20. Chukhno, A.A. (2010). *Instytutsionalno-informatsiina ekonomika [Institutional and information economy]*. Znannia [in Ukrainian].

21. Shaposhnykov, K.S. (2018). Vplyv instytutsiinoho seredovyshcha na innovatsiinyi rozvytok ekonomiky rehionu [Influence of the institutional environment on the innovative development of the region's economy]. *Prychornomorski ekonomichni studii – Black Sea Economic Studies*, 29, 34-36 [in Ukrainian].

22. Shaposhnykov, K.S. (2010). Telelohichni pidkhody do korporatyvnoho upravlinnia: tvorchist ta kreatyvnist [Teleological approaches to corporate governance: art and creativity]. *Naukovi pratsi Kirovohradskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu. Ekonomichni*

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

nauky – Scientific papers of Kirovograd National Technical University. Economic sciences, 17, 67-70 [in Ukrainian].

23. Shybaiev, N.V., & Batiuk, L.A. (n.d.). *Struktura ekonomichnoi povedinky domohospodarstv [Structure of the economic behavior of households]. www.khntusg.com.ua. Retrieved from http://www.khntusg.com.ua/files/sbornik/vestnik_127/41.pdf [in Ukrainian].*

Отримано 28.09.2021

UDC 330.567.28

JEL Classification: R28

Oleksandr Lozychenko

PhD in Economics, Doctoral Student (Economics)

IHE «Academician Yuriy Bugay International Scientific and Technical University» (Kyiv, Ukraine)

E-mail: oleksandr.lozychenko@gmail.com. ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4623-4227>

THE ROLE OF HOUSEHOLDS IN THE NATIONAL ECONOMY DEVELOPMENT

Abstract. *Today, households are one of the key economic actors that play an important role in the national economy development. It is these entities that produce the demand for goods, products and services that businesses try to satisfy, and are the main actors in the consumer market. These economic entities play a key role in the development of the financial services market, have the ability to produce products independently, engage in entrepreneurial activities and provide themselves with jobs. However, despite the numerous achievements of scientists in the field of research of economic aspects of the household functioning, the issues of defining and justifying the special role of these economic entities in economic development remain relevant.*

Within the article, theoretical aspects of the impact of households on the national economy development are considered. For this purpose, a thorough analysis of the nature of these economic entities was conducted, and their peculiarities of functioning were determined. The analysis of scientific approaches to understanding the essence of the category "household" revealed the existence of different approaches to the consideration of this definition. However, it has been found that in the vast majority of cases, scientists consider the household as a separate economic institution, which is an association of individuals who carry out joint activities to run the household. The results of theoretical analysis of the nature of households also allowed to describe the features of their role in the national economy development, justify both positive and negative potential effects that such entities can have on the functioning of the national economy. It is also noted within the article that households play a special role in the financial market development of any country, because based on their functioning, such a market generally exists. The formation of demand for credit resources, providing their own savings to financial institutions, the use of services allow financial institutions to develop, providing the national economy with the necessary financial resources.

Keywords: *household; national economy; national economy; economic entity; economic system.*

Fig.: 1. Table: 1. References: 23.

Бібліографічний опис для цитування :

Лозиченко О. М. Роль домогосподарств у розвитку національної економіки. *Науковий вісник Полісся*. 2021. № 1 (22). С. 47-58.